

Activistische roman zet aan het denken. Over *De instructies* van Carolina Trujillo

Anne van den Dool

Een roman met een moralistische boodschap: dat levert niet altijd een knap boek op. Met *De instructies* bewijst Carolina Trujillo dat het kan: zij schreef een buitengewoon geestig pamflet tegen de bio-industrie, dat laat zien wat er gebeurt wanneer we ons verzetten tegen het leed dat dieren wordt aangedaan.

Milieuactivisten zijn dankbare romanpersonages. Ze hebben een duidelijk nastrevenswaardig doel – de aantasting van Moeder Natuur door de mens tegengaan – en worden daarbij vaak gedwarsboemd door een oppermacht – politici, een vastgoedbeheerder – die in het welzijn van de aarde beduidend minder geïnteresseerd is. De activist maakt wat mee, en is binnen dat narratief – hoeveel wetten en regels ook worden overtreden – toch de held van het verhaal. Door die actuele klimaatthematiek te integreren is de kans bovendien groter dat de lezer zich in gedachten met het verhaal verbindt.

De route van het activisme was een van de manieren waarop klimaatverandering de afgelopen jaren de Nederlandse letteren binnensloep. Zo gooide Gijs Wilbrink hoge ogen met *De beesten* (2022), waarin een jonge vrouw wordt meegesleurd in de klimaatprotesten van haar beste vriendin, die het plan heeft opgevat een nertsenfokkerij te overvallen. Enkele jaren daarvoor verscheen *De saamhorigheidsgroep* (2020) van Merijn de Boer, waarin we een welgestelde linkse vriendengroep volgen die een significant deel van het eigen inkomen doneert aan obscure goede doelen.

Nog eerder publiceerde Eva Meijer de roman *Voorwaarts* (2015), waarin een jonge vrouw, geïnspireerd door het dagboek van Parijse anarchisten uit de jaren twintig van de vorige eeuw, samen met haar beste vrienden de stad verlaat om een zelfvoorzienend leven te leiden, maar daar al snel wordt geconfronteerd met een omgeving die de natuur een stuk minder belangrijk lijkt te vinden dan zij. Recentelijk nog voerde Marijke Schermer in haar roman *In het oog* (2024) een klimaatliefhebbende dochter van het hoofdpersonage op, die op de laatste pagina van het boek vriend en vijand verrast met een radicale actie.

Varkenslachterij

Een recente toevoeging aan het genre is *De instructies* (2024) van Carolina Trujillo, waarin de kalme en teruggetrokken Mol wordt overgehaald door zijn jeugdvriendin Nina om mee te doen aan ontwrichtende klimaatacties. Dat begint relatief klein, met televisieschermen die marktpleinen worden opgereden, alwaar de activisten in groepjes beelden uit slachthuizen tonen aan passanten. Daar blijft het echter niet bij: meer en meer wordt Mol meegetrokken in de grootse plannen die Nina voor hem in petto heeft.

Dat hij daarin meegaat, is vooral te danken aan het zwak dat hij voor zijn jeugdvriendin heeft. Zij is de ongrijpbare figuur die beurtelings haar hart heeft verloren aan een klimaatraker met nog veel meer lef: zijn acties hebben hem meer dan tien jaar van zijn vrije

leven gekost. Met dat fysiek afwezige maar mentaal immer aanwezige zwaargewicht moet Mol concurreren – en soms lijkt het, door wat flirtacties van Nina's kant, zowaar alsof hij kans maakt.

Toeschouwer als hoofdpersoon

De literatuur volgt zelden de meest radicale figuur uit de activistengroep: net als in *De saamhorigheidsgroep* en *In het oog* kijken we mee met het meest timide personage, dat angstig afwacht tot het uit de hand loopt. In *De instructies* weten we al vrij snel dat dat het geval is: in de eerste scène treffen we Mol aan in een varkenspak, in een pikdonkere sloot. Het is Oud & Nieuw en om hem heen klinken voortdurend knallen: niet alleen van het vuurwerk, blijkt al gauw, maar ook als gevolg van de actie die ze zojuist hebben uitgevoerd. Verkleed en wel hebben ze geprobeerd een varkensslachterij onklaar te maken, en daar zijn meer explosieven aan te pas gekomen dan vooraf in de groep was afgestemd.

Die groep bestaat uit een flink aantal markante figuren – stelletjes en vrijgezellen in allerlei soorten en maten. Om tot deze actie te komen, hebben ze samen een lang voorbereidingstraject doorlopen, met explosievenknutselpartijtjes en trainingen in overhoringstechnieken. Het hele traject wordt door Mol tot in detail opgetekend. Dat is, leren we naarmate de roman vordert, een opdracht van Nina geweest: zij wil dat andere activisten leren van hun werkwijze en fouten, van de aanschaf van brandvertragende kleding tot het opzetten van een alibi.

Dat het allemaal niet heeft mogen baten, ontdekken we al vrij snel: Mol tekent zijn verhaal op vanuit de cel. Nina leest mee, plaatst kritische noten in de kantlijn. Hij gaat niet gestructureerd genoeg te werk, vindt ze: hij weidt te veel uit over zijn angstige gevoelens, springt van hot naar her in de tijd.

Spannend en leerzaam

Dat is ook precies wat Trujillo's roman doet, knap genoeg zonder ooit de aandacht van de lezer te verliezen. *De instructies* is een spannende en tegelijkertijd leerzame roman: anders dan in haar columns voor *NRC* dringen de feiten over de bio-industrie niet naar de voorgrond, maar vormen ze het levendige decor voor het steeds verder uit de hand lopende avontuur. Slim, want zo haalt Trujillo lezers die behoefte hebben aan een bloedstollende roman over een mislukte terroristische actie – zoals die door politie en media wordt bestempeld – moeiteloos binnen, en krijgen zij en passant ook nog wat afschrikwekkende feiten over de dierenslacht opgediend. Meermaals benadrukken de personages richting elkaar dat de varkens die voor menselijke consumptie worden gedood nog nauwelijks pubers zijn, die afgrijselijk worden behandeld doordat ze voorgoed hun ogen sluiten.

Niet alleen de plot dwingt tot doorlezen: ook de toon van de vijfde roman van de Uruguayaans-Nederlandse auteur is aanstekelijk. De timide Mol is een uitstekend observator, zo blijkt uit opmerkingen als 'Je hebt twee soorten reizigers: die met rugzak gaan, en die met rolkoffer. Het gebruik van rolkoffers is explosief gestegen. Ik dacht dat ik hier iets zinnigs over te zeggen had, maar dat valt tegen.'

Nergens een klucht

Bijna zou je stoppen ze serieus te nemen, die jongens en meisjes in hun varkenspakken. Toch wordt *De instructies* nergens een klucht: daarvoor loopt het te ernstig uit de hand. De vrienden mogen dan misschien amateurs lijken, tegelijkertijd gaan ze – met dank aan Nina's voorbereiding en vastberadenheid – wel uiterst gewiekst te werk. Zo vermommen ze zich als agenten wanneer ze veevrachtwagens van de weg halen om vervolgens de dierlijke

inzittenden te bevrijden, bedenken uitgebreide alibi's en hebben een advocaat in hun midden voor het geval het allemaal toch iets minder gunstig verloopt dan gedacht.

Juist deze combinatie van een vermakelijke vorm en bloedserieuze inhoud maken *De instructies* tot een leeswaardige roman. Trujillo componeerde een overtuigend boek, dat zelfs de meest verstokte vleeseter over de streep kan trekken.

BIBLIOGRAFIE

Carolina Trujillo, *De instructies*. Koppertnik, Amsterdam, 2024.